

MODELLSTADEN

Mariehamn på 1920-talet

Modellstaden är en detaljrik miniatyrmodell av Mariehamn som den såg ut på 1920-talet. Under flera årtionden har modellen växt fram och står idag färdig till allmän beskådan. Den ger en inblick i livet som det levdes för mer än 80 år sedan.

Det var våren 1987 som tanken väcktes att inom pensionärsföreningen bygga ett antal modellsektioner över äldre tiders Mariehamn.

Under 20-talet rådde en särskilt livlig och expansiv fas då allt snart sagt var fullt utbyggt inom den dåvarande stadsplanen, som omfattade området mellan Köpmansgatan och Skillnadsgatan. Många inom pensionärsföreningen hade vid byggandets start en personlig hågkomst av arkitekturen och miljöerna som de sett ut 60 år tidigare.

Detta arbete, resonerade man, skulle komma att väcka intresset för värnandet av gamla miljöer, samtidigt som kunskapen om gammal byggtradition kunde fortleva i eftervärlden.

Det tålmodsprövande modellarbetet påbörjades 1988 av 25 personer från pensionärsföreningen, de så kallade "Nybyggarna", och skulle till sist omfatta totalt 11 vitriner med husmodeller i skala 1:100.

Mariehamns stads kulturnämnd donerade modellstaden i december 2014 till kommerserådet Anders Wiklöf som startade Mariehamns museet.

EN KORT STADSHISTORIK

På 1850-talet var två riktningar rådande för stadsplaneringen i Finland. Å ena sidan den allmänna byggnadsförordningens glesa och öppna ideal, å den andra en strävan till en stadsstruktur i form av en förtätad stenhustad.

Under inflytande av dessa två tendenser hade den svenska arkitekten *Georg Theodor Chiewitz* (1815–1862) fått i uppdrag, sedan tsar *Alexander II* beslutat om Mariehamns uppförande på Öfvernas bys marker, att upprita en stadsplan 1859.

På mindre än tre månader utarbetade *Chiewitz* två alternativa lösningar. Deras gemensamma nämnare var en i kors gående esplanad som delade in staden i fyra skilda stadsdelar. Det första alternativet innebar bostadshus i en våning. Det andra att Mariehamn skulle uppföras som en tät och hög stenhustad. Det senare alternativet fastställdes 1860.

Men *Chiewitz'* kvartersdisposition skulle av olika skäl aldrig förverkligas, bland annat för att den obligatoriska stenhustasbyggnaden vid tiden var tre gånger dyrare än trähus. År 1863 erhöles sålunda en 30-årig dispens från stenhustasbestämelsen och arkitekten *Carl Johan Heideken* (1823–1888) suddade 1871 ut *Chiewitz'* kvarterslösning.

På basen av denna nya stadsplan började Mariehamn växa fram, med sina luftiga trädgårdar och trädplanterade brandgator. Staden utvecklades därmed enligt *Chiewitz'* mer konservativa första alternativ i riktning mot en trästad.

